

گفت‌وگوی خراسان با دکتر قطب‌الدین صادقی، نویسنده و کارگردان درباره چالش‌ها و ظرفیت‌های نمایشی متون ادبی فارسی

تکرار حرف‌های فردوسی اقتباسی نیست

الیه آر انیان - اگر بخواهید چند فیلم یا مجموعه تلویزیونی فاخر ایرانی را که بر اساس آثار ادبی کلاسیک یا معاصر فارسی ساخته شده‌است، نام ببرید، حتماً به زحمت خواهید افتاد؛ چون تعداد آثار نمایشی ساخته شده با این مشخصات، به تعداد انگشتان یک دست هم نمی‌رسد. شاید بگویید مشکل از آثار ادبی است که به راحتی به تصویر در نمی‌آیند، اما

مگر نه این‌که سالانه چند اثر نمایشی بر اساس آثار ادبی خارجی تولید می‌شود و مخاطبان بسیاری را هم به خود جذب می‌کند؟ پس چرا در ایران عزم و همتی ملی برای ساخت آثار نمایشی بر اساس حجم وسیع متون کهن و معاصر ادبی وجود ندارد؟ چرا تا به حال بر اساس ظرفیت‌های نمایشی کم‌نظیر شاهنامه فردوسی و تاریخ بی‌هقی، آثار درخوری تولید نشده و آن‌چه هم اقتباس شده، بیشتر از آثار ادبی خارجی از جمله نمایش‌نامه‌های شکسپیر بوده‌است؟ برای یافتن پاسخ این پرسش‌ها به سراغ دکتر قطب‌الدین صادقی، نویسنده، کارگردان، بازیگر، استاد دانشگاه و عضو فرهنگستان زبان و ادب فارسی‌رفته‌ایم؛ کسی که به شدت دغدغه نوشتن و ساخت آثاری بر اساس متون ادبی فارسی دارد و از جمله آثار نمایشی اقتباسی او، می‌توان به «افشین و بودله سراف» و «دو مردانه»، «سی مرغ، سیم‌رغ»، «هفت‌خان رستم»، «یادگار

۶۶

اقتباس به معنی این است که شما در یک اثر کهن، روح و معنا و نفس تازه‌ای بدمید و آن را به روز کنید

زیران» و «بهرام چوبینه» اشاره کرد. در ادامه گفت‌وگوی ما با دکتر صادقی می‌خوانید.

به نظر شما جای اقتباس از کدام آثار معروف ادبیات فارسی در سینما و تلویزیون ما خالی است؟
در سینما و تلویزیون ما بیشتر آثار بدنه و سرگرم‌کننده هستند که ارزش چندانی ندارند. معمولاً اقتباس از آثار کلاسیک است یا از رمان‌های بزرگ معاصر. ما در ادبیات فارسی چند منبع بزرگ کلاسیک داریم؛ شاهنامه فردوسی، آثار نظامی گنجوی، مثنوی معنوی مولانا، آثار عطار نیشابوری و برای حل مشکلات این زمانه و دوران از آن بی‌هقی و تاریخ جهانگشای جویی. از این‌ها می‌شود اقتباس کرد. کمی ذوق و تکنیک می‌خواهد و مهم‌تر این‌که باید حرفی را پیدا کنید که حرف زمانه باشد و به گونه‌ای بزنبد که انگار واقعه از آن امروز است و مردم بر ای حل مشکلات این زمانه و دوران از آن سود ببرند. اقتباس فقط نیش‌قبو و یک کار باستان‌شناسی نیست. اقتباس به معنی این است که شما در یک اثر کهن، روح و معنا و نفس تازه‌ای بدمید و آن را به روز کنید.

پس این‌که عده‌ای در ساخت یک اثر اقتباسی کاملاً به اثر اولیه وفادار می‌مانند و واژه به واژه آن را می‌سازند، اشتباه است؟

واژه به واژه فایده و ارزشی ندارد. شما بهتر از فردوسی که نمی‌توانید بگویید. او به بهترین شکل ممکن گفته‌است و تازه حرفی که او زده، حرف زمانه خودش است و معنای این داستان‌ها قبل از او این نبوده. حالا هزار سال گذشته و در حد این هزار سال، چیزی به‌درک ما، جهان‌بینی مان، مشکلاتمان و... اضافه

رضا صادقی برای «دودکش ۲» می‌خواند

در فاصله چند روز تا آغاز پخش سریال تلویزیونی «دودکش ۲»، رضا صادقی به عنوان خواننده تیتراژ سریال معرفی شد. به گزارش ایسنا، صادقی که خوانندگی تیتراژ فصل اول «دودکش» را هم بر عهده داشت، ترانه فصل دوم را با آهنگ سازی آریا عظیمی نژاد آماده کرده‌است.

هومن برق‌نورد، امیر حسین رستمی، سیما تیرانداز، نگار عابدی، محمدرضا شیرخانلو، یاس نوروزی، الهام اخوان و بهنام تشکر و بازیگران خردسال حسین شهبازی، مهنا سیدی و هانا عباسی، گروه بازیگران «دودکش ۲»، با کارگردانی بروز نیک‌نژاد تهیه‌کنندگی زینب تقوایی، تشکیل می‌دهند.

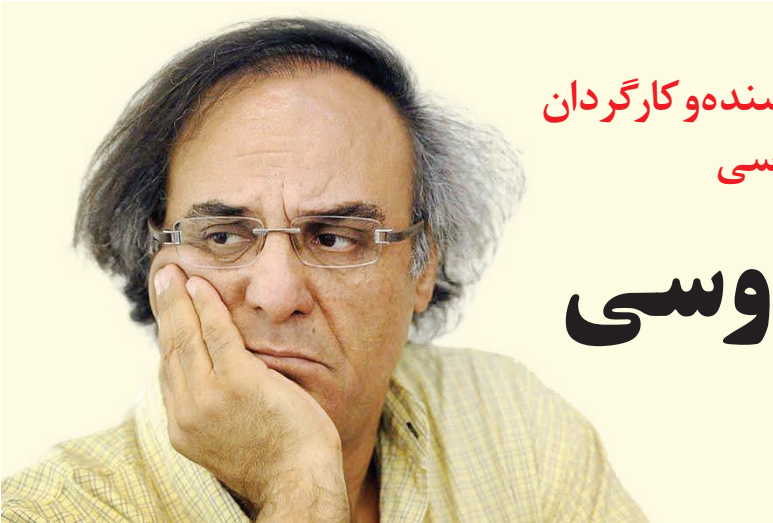
نشده؟ آیا جامعه ما عوض نشده؟ معادلات سیاسی عوض نشده؟ نمی‌شود چنین نگاه منجمدی را در باره انسان و آثار ادبی داشت. این است که اگر من الان بروم دنبال قصه‌ای از گذشته، باید حرف مانه خودم را بزنم.

برای این‌که ظرفیت آثار ادبی فارسی در اولویت اقتباس نمایشی قرار بگیرد، چه باید کرد؟

این کار شعور و آگاهی می‌خواهد. تزریق نمی‌شود کرد. کسی که اهل تئاترو سینماست، باید فرهنگ ملی‌اش را بشناسد و دوست داشته باشد و تا نشناسد، دوست نخواهد داشت. دوست داشتن واقعی از شناخت واقعی می‌آید. وقتی نمی‌شناسد و از زیبایی‌هایش بی‌خبر است، به‌زور دستورالعمل نمی‌توان به او فهماند. در این صورت می‌شود یک کار سفارشی احقانه و زورکی که ارزشی ندارد. میل به اقتباس و بازآفرینی باید از بُن جان و از عمق احساس و ژرفای اندیشه خالق اثر بجوشد.

خود شما مایل به اقتباس نمایشی از کدام اثر ادبی فارسی هستید که هنوز فرصتش را پیدا نکردده‌اید؟

من زورآزمایی‌هایی کرده‌ام با شاهنامه و مثنوی و آثار عطار و نظامی. چند نمایش‌نامه هم بر اساس تاریخ بی‌هقی و تاریخ جهانگشای جویی نوشته‌ام. من با این‌ها ارتباط برقرار کرده و چیزهایی نوشته‌ام که حرف زمانه بوده و عیناً محتوای اولیه را تکرار نکرده‌است. در چند سال اخیر بیت‌های کردی یا چرکی‌ها، یعنی افسانه‌های منظوم کردی را که خنیا زاری می‌خواندند، جمع کرده‌ام که حدود ۴۵۰ تا می‌شود و بعضی‌هاشان ظرفیت‌های دراماتیک حیرت‌انگیزی دارند. من یازده‌تا از این‌ها را تبدیل به نمایش کرده‌ام

۶۶ از آثار کلاسیک ادب فارسی برای ساخت آثار هنری می‌توان اقتباس کرد. کمی ذوق و تکنیک می‌خواهد و مهم‌ترین‌که باید حرفی را پیدا کنید که حرف زمانه باشد و به گونه‌ای بزنبد که انگار واقعه از آن امروز است و مردم برای حل مشکلات این زمانه و دوران از آن سود ببرند. اقتباس فقط نیش‌قبو و یک کار باستان‌شناسی نیست

و چند تایی دیگر را هم قصد دارم به قالب نمایش‌نامه درآورم که به‌نظم بسیار جذاب هستند. **هم‌اینک مشغول چه فعالیتی در حوزه ادبیات نمایشی هستید؟**
در حال نگارش یک نمایش‌نامه هستم که یکی از قصه‌های کهن ادبیات کردهای ایزدی است؛ ادبیاتی که به فرهنگ ملی هزاران سال پیش برمی‌گردد.

برای این‌روزهای کروناپی مطالعه چه نوع آثاری را پیشنهاد می‌کنید؟
در درجه اول مطالعه آثار کلاسیک‌مانند شاهنامه و پنج‌گنج نظامی را توصیه می‌کنم. برای این‌که تا آثار کهن را نخوانید، ریشه‌ها و ظرایف زبان فارسی را نمی‌شناسید. بعد از این‌ها، رمان‌ها را پیشنهاد می‌کنم که هم به شما لذت می‌دهند و هم سرگرم‌کننده هستند و اوقات فراغت را پر می‌کنند.

مشاور آلبوم جدید همایون معرفی شد

رامین صدیقی از ناشران شناخته‌شده حوزه موسیقی، به عنوان مشاور تهیه‌کننده به پروژه همایون شجریان پیوست. به گزارش خبرآنلاین، رامین صدیقی، تهیه‌کننده و مشاور تهیه‌کننده در تازه‌ترین پروژه موسیقایی همایون شجریان و فردین خلعتبری حضور پیدا کرده‌است. آثار این پروژه به مدیریت هنری رضا موسوی، در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ پیش‌روی مخاطبان قرار خواهد گرفت. فردین خلعتبری و همایون شجریان به عنوان

تولیدکنندگان محتوای موسیقی اثر، این روزها مشغول تولید آلبوم مد نظر هستند. این دو هنرمند طی سال‌های اخیر آثار متعددی را در قالب آلبوم موسیقی منتشر کرده‌اند.

ادب و هنر

محمد اصفهانی دوباره دکتر شد

به بهانه اعطای گواهی نامه درجه یک هنر به خواننده مشهور موسیقی ایران، کارنامه هنری او را مرور کرده‌ایم

باعث شد برخی خواننده‌های سنتی، گریزی به پاپ نیز داشته باشند. محمد اصفهانی در این سال‌ها «حسرت»، چهارمین آلبوم خود را که در زمره موفق‌ترین‌ها و پرفروش‌ترین آلبوم‌های آن دوره قرار گرفت، منتشر کرد. گفته می‌شود که این آلبوم، در آن دوره حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار کاست و حدود ۱۰۰ هزار حلقه سی‌دی فروش داشته‌است. اصفهانی در سال آخر دهه ۷۰ در آلبوم «تنها ماندم»، بازخوانی را امتحان و آثار همایون خرم، از جمله «وغای ستارگان»، را دوباره اجرا کرد.

■ **کلاس آنلاین برای پاپ‌خوان‌ها**
دهه ۸۰ برای محمد اصفهانی، با یک موفقیت و حاشیه رقم خورد. انتشار آلبوم «نون و دلفک» در سال ۸۱ که ویدئو کلیپ آن را با تصاویر چارلی چاپلین ساخته بودند، دلیل این حاشیه شد. بابک بیات، فردین شهبازیان، آریا عظیمی‌نژاد و دکتر اصفهانی از جمله آهنگ‌سازان این آلبوم موفق و پرفروش بودند. آهنگ «آسیمه‌سر» با شعر اکبر آزاد و آهنگ‌سازی بابک بیات، یکی از شاه‌قطعه‌های این آلبوم محسوب می‌شود که در ذهن مردم ماندگار شده‌است. محمد اصفهانی ادامه دهه ۸۰ را با دو آلبوم «برکت» و «بی‌واژه» به پایان رساند. این خواننده در دهه ۹۰، گزیده‌کارتر از قبل به فعالیت‌اش ادامه داد و حتی می‌توان گفت کم‌کارتر از دوره‌های پیشین خود شد. هرچند بازار آشفته موسیقی پاپ، با حضور خواننده‌هایی که یک شبه ظهور می‌کنند و آهنگ‌هایشان به واسطه برندینگ و تجارت موسیقی، گل می‌کند، جا را برای خواننده‌ای مانند محمد اصفهانی تنگ نمی‌کنند، اما حضور مداوم او در موسیقی که به نوعی ارائه‌حالت استاندارد موسیقی پاپ است، می‌تواند یک کلاس درس برای کسانی باشد که دوست دارند روزی روی صحنه، پشت میکروفون بایستند و تاریخ